Types of Organizations ව්‍යාපාර සංවිධාන වර්ග

Sandeepa Jayasekera
MBA (PIM-SJP), B.Sc. (Acct.) Hons. Gold Medal Winner, FCA, ACCA (UK), SAT, ACMA (SL), CIMA Passed Finalist, CA Prize Winner for AFR subject in Strategic Level II, CA First in Order of Merit Prize Winner in CAB II Level, CIMA Strategic Level Aggregate Prize Winner

1

What is a Business Organization? ව්‍යාපාර සංවිධානයක් කියන්නේ මොකද්ද?

2

Business Organization?

ව්‍යාපාර සංවිධාන?

Business organization is an entity formed for the purpose of carrying out a commercial enterprise.

වාණිජ අරමුණු වෙනුවෙන් පවත්වාගෙන යනු ලබන ව්‍යාපාර ඒකක ව්‍යාපාර සංවිධාන වේ

3

What are the Different Types of Business Organizations?

විවිධ ව්‍යාපාර සංවිධාන වර්ග මොනවාද?

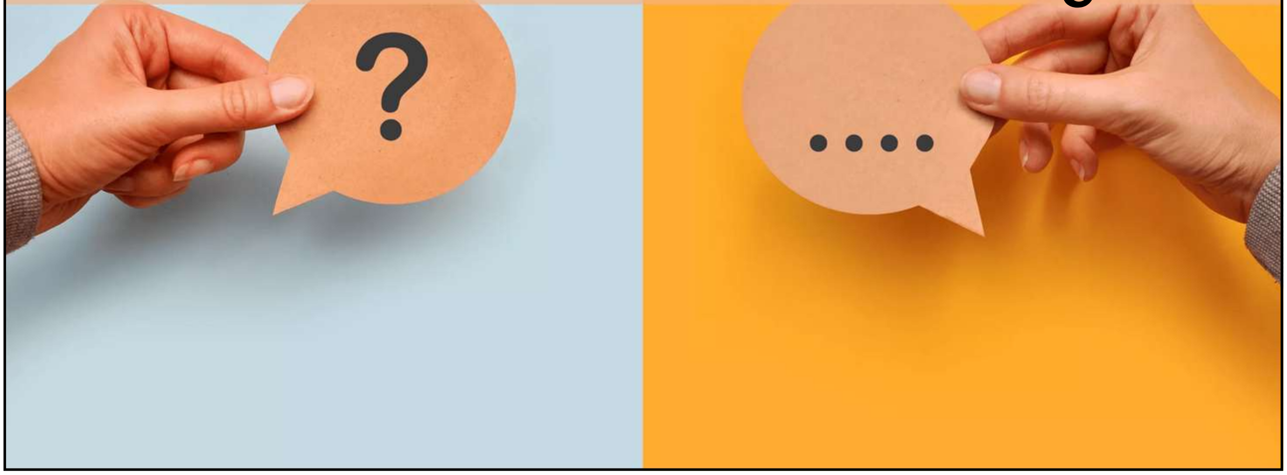

4

Sole Proprietorships
තනි පුද්ගල ව්‍යාපාර
Partnerships
හවුල් ව්‍යාපාර
Business Organizations
ව්‍යාපාර සංවිධාන
Franchises
වරලත් ව්‍යාපාර
Companies
සමාගම්

5

Sole Proprietorship
තනි පුද්ගල ව්‍යාපාර
If a business is started and managed by a single person and the same person is entitled for the profit, it’s a sole proprietorship.
තනි පුද්ගලයෙකු විසින් ආයෝජනය කර ආරම්භ කරන, එම පුද්ගලයා විසින් තීරණ ගනිමින්, ලාභාලාභ භුක්ති විඳිමින් පවත්වාගෙන යනු ලබන ව්‍යාපාර තනි පුද්ගල ව්‍යාපාර වේ

6

Partnership හවුල් ව්‍යාපාර
If the business is started and managed by 2 to 20 people and share the profits among them, it’s a partnership.
පුද්ගලයන් දෙදෙනෙකුට වැඩි එහෙත් 20කට අඩු පිරිසක් එකතු වී, ආයෝජනය කර, එම පුද්ගලයන් සාමුහිකව තීරණ ගනිමින්, පුද්ගලයන් අතර ලාභාලාභ බෙදා ගනිමින් පවත්වාගෙන යනු ලබන ව්‍යාපාර හවුල් ව්‍යාපාර වේ

7

Company සමාගම්
Company is a legal entity established by 1 or more than 1 shareholders and managed by board of directors with the motive of earning a profit.
සමාගම් පනත යටතේ ලියාපදිංචි කර, කොටස් හිමියන් 1 අයෙකු 1ට වැඩි පිරිසක් එකතු වී කොටස්වල ආයෝජනය කරමින් ආරම්භ කරන, අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයක් මගින් පාලනය වන, වගකීම සීමාසහිත ව්‍යාපාර සමාගම් වේ

8

Franchise වරලත් ව්‍යාපාර

Franchise is a business model where the Franchisor (Established business) allows the Franchisee the right to operate the products under the brand for a royalty.

වරලත් ව්‍යාපාරයක් යනු දැනට ස්ථාපිත ව්‍යාපාරයක් වන වරලත්හිමියා විසින් තමන්ගේ සන්නාමය සහ ව්‍යාපාර කටයුත්ත පුරස්කාරයක් වෙනුවෙන් වෙනස් ස්ථානයක කරගෙන යාමට ඇති අයිතිය ගිවිසුමකින් වරලත් ගැනුම්කරුට පවරන ව්‍යාපාර වර්ගය වේ

9

Features of Business Organizations

ව්‍යාපාර සංවිධානවල තිබෙන ලක්ෂණ

10

Features of Business Organizations
ව්‍යාපාර සංවිධානවල තිබෙන ලක්ෂණ

Feature ලක්ෂණ	Sole Proprietorship තනි පුද්ගල ව්‍යාපාර	Partnership හවුල් ව්‍යාපාර	Private Companies පුද්ගලික සමාගම්
Ownership අයිතිය	Sole Proprietor තනි පුද්ගලයා	Partners (2-20) හවුල්කරුවෝ	Shareholders (1-50) කොටස් හිමියෝ
Management කළමනාකරණය	Sole Proprietor තනි පුද්ගලයා	Partners හවුල්කරුවෝ	Board of Directors අධ්‍යක්ෂක මණ්ඩලය
Profit or Loss Sharing ලාභාලාභ බෙදාගැනීම	Sole Proprietor තනි පුද්ගලයා	Partners හවුල්කරුවෝ	Shareholders කොටස් හිමියෝ

11

Features of Business Organizations
ව්‍යාපාර සංවිධානවල තිබෙන ලක්ෂණ

Feature ලක්ෂණ	Sole Proprietorship තනි පුද්ගල ව්‍යාපාර	Partnership හවුල් ව්‍යාපාර	Private Companies පුද්ගලික සමාගම්
Registration ලියාපදිංචිය	Not Mandatory (Business name registration at provincial business name registration department is required if business name is different to owner) අනිවාර්ය නැත (ව්‍යාපාරයේ නම අයිතිකරුවන්ගේ නම්වලින් වෙනස් වන්නේ නම් පළාත් ව්‍යාපාර නාම ලියාපදිංචි කාර්යාලයේ ලියාපදිංචි කළ යුතුය)		Under Companies Act සමාගම් පනත යටතේ ලියාපදිංචිය අනිවාර්ය වේ

12

Features of Business Organizations
ව්‍යාපාර සංවිධානවල තිබෙන ලක්ෂණ

Feature ලක්ෂණ	Sole Proprietorship තනි පුද්ගල ව්‍යාපාර	Partnership හවුල් ව්‍යාපාර	Private Companies පුද්ගලික සමාගම්
Liability වගකීම	Unlimited (Owner's liability is not limited to capital, they are personally liable) අසීමිත වේ (බාහිර පාර්ශයවන් සඳහා ඇති බැඳීම අයිතිකරුවන් ව්‍යාපාරය වෙත යෙදවූ ප්‍රාග්ධනයට සීමා නොවී අයිතිකරුවන් පෞද්ගලිකවද වගකීමට බැදේ)		Limited සීමාසහිත වේ (බාහිර පාර්ශයවයන් සඳහා ඇති බැඳීම අයිතිකරුවන් ව්‍යාපාරයට යොදවා ඇති ප්‍රාග්ධනයට සීමා වේ)

13

Features of Business Organizations
ව්‍යාපාර සංවිධානවල තිබෙන ලක්ෂණ

Feature ලක්ෂණ	Sole Proprietorship තනි පුද්ගල ව්‍යාපාර	Partnership හවුල් ව්‍යාපාර	Private Companies පුද්ගලික සමාගම්
Legal Personality නීතිමය පුද්ගලභාවය	No (Law does not accept business as a person, therefore assets, liabilities, contracts shall be under owner's name) නැත (තනි පුද්ගල ව්‍යාපාර සහ හවුල් ව්‍යාපාර නීතිය ඉදිරියේ පුද්ගලයෙකු ලෙස හඳුනාගන්නේ නැත. එමනිසා ව්‍යාපාරයේ නමින් වත්කම් ලබා ගැනීම, වගකීම් ඇතිකර ගැනීම, ගිවිසුම්වලට එළඹීම, නඩු පැවරීම සහ පැවරුම් ලැබීම යනාදිය සිදු කළ නොහැක. ඒවා අයිතිකරුවන්ගේ		Yes ඔව්

14

Features of Business Organizations
ව්‍යාපාර සංවිධානවල තිබෙන ලක්ෂණ

Feature ලක්ෂණ	Sole Proprietorship තනි පුද්ගල ව්‍යාපාර	Partnership හවුල් ව්‍යාපාර	Private Companies පුද්ගලික සමාගම්
Accounting ගිණුම්කරණය	Not Mandatory අනිවාර්ය නැත		Mandatory අනිවාර්ය වේ
Taxation බදුකරණය	On personal income පුද්ගලික ආදායම් බද්ද	Partnership tax and personal tax හවුල් ව්‍යාපාර බද්ද සහ පුද්ගලික ආදායම් බද්ද	Company tax on profits සමාගම් ලාභය මත පනවන ආදායම් බදු
Going Concern අඛණ්ඩ පැවැත්ම	No නැත		Yes ඇත

15

16

Sole Prop and Partnership Business Name Registration Steps
තනි පුද්ගල ව්‍යාපාර සහ හවුල් ව්‍යාපාර නාමය ලියාපදිංචි

Step 01

Decide the Business Name

ව්‍යාපාරික නාමය තීරණය කිරීම

(If the business name is owners name, registration is not mandatory)

- අයිතිකරුගේ නමින්ම ව්‍යාපාරය කරගෙන යන්නේ නම් ලියාපදිංචිය අනිවාර්ය නොවේ
- වෙනත් නාමයක් භාවිතා කරන්නේ නම් ලියාපදිංචි කිරීම අනිවාර්ය වේ

Step 02

Visit the Divisional Secretariate office obtain the Business Registration form

ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලයෙන් අයදුම්පත ලබාගැනීම

(For partnerships, it's recommended to have a written agreement)

- අදාළ ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලයට ගොස් ව්‍යාපාර ලියාපදිංචි අයදුම්පත ලබාගන්න
- හවුල් ව්‍යාපාර සඳහා ලිඛිත ගිවිසුමක් සුදානම් කරගැනීම සුදුසුය

Step 03

Prepare the required documents

අවශ්‍ය ලිපි ලේඛන සුදානම් කිරීම

(Application form, NIC Copies, Proof of Business Address, Partnership agreements and Grama Niladhari Certificate)

- පිරවූ අයදුම්පත
- ජාතික හැඳුනුම්පත් (NIC) පිටපත්
- ව්‍යාපාරික ස්ථානයේ ලිපිනය තහවුරු කිරීමේ ලේඛණ (ඔප්පු/ගිවිසුම්/බිල්පත්)
- ග්‍රාම නිලධාරී සහතිකය
- හවුල් ව්‍යාපාර ගිවිසුම/ හවුල් ඔප්පුව (හවුල් ව්‍යාපාර සඳහා පමණි)

17

Sole Prop and Partnership Business Name Registration Steps
තනි පුද්ගල ව්‍යාපාර සහ හවුල් ව්‍යාපාර නාමය ලියාපදිංචි

Step 04

Pay the Registration fee

ලියාපදිංචි ගාස්තු ගෙවීම

(Amount vary from Rs. 500 – 2,000. Payment shall be made to a designated bank by Divisional Secretariate Office)

- සාමාන්‍යයෙන් රු. 500 - රු. 2,000 අතර මුදලක් වැය වේ
- ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලය මඟින් නියමිත බැංකුවට මුදල් ගෙවා කුවිතාන්සිය ලබාගන්න

Step 05

Submit the Application to Divisional Secretariate office

අයදුම්පත ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලයට භාරදීම

(Business Registration officer will check the availability and eligibility of the name and documents)

- ව්‍යාපාර ලියාපදිංචි නිලධාරියා විසින් නාමයේ සුදුසුකම සහ ලේඛන පරීක්ෂා කරනු ලබයි

Step 06

Receive the Business Registration Certificate

ව්‍යාපාර ලියාපදිංචි සහතිකය ලබාගැනීම

(This include registration number, business name, address, date of registration and owners name)

- සියලු ලේඛන නිවැරදි නම් නිල ව්‍යාපාර ලියාපදිංචි සහතිකය හිමිවේ
- එහි ව්‍යාපාරයේ නම, ලියාපදිංචි අංකය, ලිපිනය, දිනය සහ අයිතිකරුගේ නම සඳහන් වේ

18

Company Registration Steps සමාගම් ලියාපදිංචි කරන ක්‍රියාවලිය

Step 01

Choose and Reserve Company Name

නම තෝරාගැනීම සහ වෙන්කරවා ගැනීම

(Visit eROC site and submit name reservation request which is unique. Pay the name reservation fee)

- *eROC* අඩවියට පිවිසෙන්න
- වෙනත් අය භාවිතා නොකළ සුවිශේෂී නමක් සූදානම් කරගන්න
- නම වෙන්කරවා ගැනීමේ නියමිත ගාස්තුව ගෙවන්න

Step 02

Prepare the documents

ලිපි ලේඛන සූදානම් කිරීම

Form 1 – Registration form
Form 18 – Director's consent
Form 19 – Secretary's consent
Articles of Association
Consent letters, NIC copies and Address Proof

පහත ලේඛන සූදානම් කරගන්න

- *Form* 1 - ලියාපදිංචි කිරීමේ ප්‍රධාන අයදුම්පත
- *Form* 18 - අධ්‍යක්ෂවරුන්ගේ කැමැත්ත
- *Form* 19 - ලේකම්වරයාගේ කැමැත්ත
- සාංගමික ව්‍යවස්ථාවලිය
- හැඳුනුම්පත් පිටපත්
- ලිපිනය තහවුරු කිරීමේ ලේඛන

Step 03

Submit Documents

ලිපි ලේඛන භාරදීම

(Online to eROC site. Fee is around Rs. 4,000 – 6,000)

Online ක්‍රමයට ඉදිරිපත් කිරීම

- සූදානම් කළ ලේඛන *eROC* වෙබ් අඩවිය හරහා ඉදිරිපත් කරන්න
- මේ සඳහා රු. 4,000 - රු. 6,000 අතර මුදලක් වැය වේ

Step 04

Receive Certificate of Incorporation

සංස්ථාගත කිරීමේ සහතිකය ලබාගැනීම

(Once documents are approved certificate is issued)

- ලේඛන නිවැරදි නම් සමාගම් රෙජිස්ට්‍රාර් කාර්යාලයෙන් අනුමැතිය ලැබේ
- සමාගමේ නම, ලියාපදිංචි අංකය සහ ලිපිනය ඇතුළත් සංස්ථාගත කිරීමේ සහතිකය ඔබට නිකුත් කෙරේ

19